

STÆVNING

Som advokat for

Landsforeningen for Bæredygtigt Landbrug
Gl. Tårupvej 48
7000 Fredericia

Og

Landsforeningen for Bæredygtigt Landbrug
som mandatar for sine medlemmer, jf. **bilag 1**
v/advokat Hans Sønderby Christensen

indstævner jeg herved

1. Miljø- og Fødevareministeriet
NaturErhvervstyrelsen
Nyropsgade 30
1780 København V

og

2. Styrelsen for Vand- og Naturforvaltning
(SVANA)
Haraldsgade 53
2100 København Ø.
v/Kammeradvokaten

til som sagsøgt at møde i Retten i Hjørring på den af retten ved påtegning på nærværende stævning berammede dag, tid og sted, hvor sagsøgte skal svare i sagen samt medtage de dokumenter han agter at påberåbe sig, og hvor jeg vil nedlægge følgende:

Som advokat for sagsøger nedlægges følgende:

1. Principale påstande:

Påstande vedrørende Vandområdedistrikt Jylland og Fyn:

Påstand 1.1:

Sagsøgte tilpligtes at anerkende, at indsatsprogrammet for Vandområdedistrikt Jylland og Fyn, jf. bilag 1 i bekendtgørelse nr. 794 af 24/06/2016 om indsatsprogrammer for vandområdedistrikter, er ugyldigt.

Påstand 1.2:

Sagsøgte tilpligtes at anerkende, at miljømål for Vandområdedistrikt Jylland og Fyn, jf. bilag 1 i bekendtgørelse nr. 795 af 24/06/2016 om miljømål for overfladevandområder og grundvandsforekomster, er ugyldige.

Påstand 1.3:

Sagsøgte tilpligtes at anerkende, at Vandområdeplan 2015-2021 for Vandområdedistrikt Jylland og Fyn er ugyldig.

Påstande vedrørende Vandområdedistrikt Sjælland:

Påstand 1.4:

Sagsøgte tilpligtes at anerkende, at indsatsprogrammet for Vandområdedistrikt Sjælland, jf. bilag 2 i bekendtgørelse nr. 794 af 24/06/2016 om indsatsprogrammer for vandområdedistrikter, er ugyldigt.

Påstand 1.5:

Sagsøgte tilpligtes at anerkende, at miljømål for Vandområdedistrikt Sjælland, jf. bilag 2 i bekendtgørelse nr. 795 af 24/06/2016 om miljømål for overfladevandområder og grundvandsforekomster, er ugyldige.

Påstand 1.6:

Sagsøgte tilpligtes at anerkende, at Vandområdeplan 2015-2021 for Vandområdedistrikt Sjælland er ugyldig.

Påstande vedrørende Vandområdedistrikt Bornholm:

Påstand 1.7:

Sagsøgte tilpligtes at anerkende, at indsatsprogrammet for Vandområdedistrikt Bornholm, jf. bilag 3 i bekendtgørelse nr. 794 af 24/06/2016 om indsatsprogrammer for vandområdedistrikter, er ugyldigt.

Påstand 1.8:

Sagsøgte tilpligtes at anerkende, at miljømål for Vandområdedistrikt Bornholm, jf. bilag 3 i bekendtgørelse nr. 795 af 24/06/2016 om miljømål for overfladevandområder og grundvandsforekomster, er ugyldige.

Påstand 1.9:

Sagsøgte tilpligtes at anerkende, at Vandområdeplan 2015-2021 for Vandområdedistrikt Bornholm er ugyldig.

Påstande vedrørende Internationalt Vandområdedistrikt:

Påstand 1.10:

Sagsøgte tilpligtes at anerkende, at indsatsprogrammet for Internationalt Vandområdedistrikt, jf. bilag 4 i bekendtgørelse nr. 794 af 24/06/2016 om indsatsprogrammer for vandområdedistrikter, er ugyldigt.

Påstand 1.11:

Sagsøgte tilpligtes at anerkende, at miljømål for Internationalt Vandområdedistrikt, jf. bilag 4 i bekendtgørelse nr. 795 af 24/06/2016 om miljømål for overfladevandområder og grundvandsforekomster, er ugyldige.

Påstand 1.12:

Sagsøgte tilpligtes at anerkende, at Vandområdeplan 2015-2021 for Internationalt Vandområdedistrikt er ugyldig.

2. Subsidiære påstande:

Påstand 2.1:

Sagsøgte tilpligtes at anerkende, at det på landsplan beregnede indsatsbehov på 13.031,0 tons N/år, jf. bilag 1 til Vandområdeplan 2015-2021, er retsstridigt.

Påstand 2.2, subsidiær i forhold til påstand 1.3:

Sagsøgte tilpligtes at anerkende, at det for Vandområdedistrikt Jylland og Fyn beregnede indsatsbehov på 11.607,8 tons N/år, jf. side 98 i bilag 1 til Vandområdeplan 2015-2021 for Vandområdedistrikt Jylland og Fyn, er retsstridigt.

Påstand 2.3, subsidiær i forhold til påstand 1.6:

Sagsøgte tilpligtes at anerkende, at det for Vandområdedistrikt Sjælland beregnede indsatsbehov på 1.115,8 tons N/år, jf. side 95 i bilag 1 til Vandområdeplan 2015-2021 for Vandområdedistrikt Sjælland, er retsstridigt.

Påstand 2.4, subsidiær i forhold til påstand 1.12:

Sagsøgte tilpligtes at anerkende, at for Internationalt Vandområdedistrikt beregnede indsatsbehov på 307,5 tons N/år, jf. side 92 i bilag 1 til Vandområdeplan 2015-2021 for Internationalt Vandområdedistrikt, er retsstridigt.

3. Mere subsidære påstande:

Påstand 3.1, mere subsidær i forhold til påstand 2.1:

Sagsøgte tilpligtes at anerkende, at det på landsplan beregnede indsatsbehov med målrettet regulering på 3.513,1 tons N/år for anden vandplanperiode 2015-2021, jf. bilag 1 til Vandområdeplan 2015-2021, er retsstridigt.

Påstand 3.2 mere subsidær i forhold til påstand 2.2:

Sagsøgte tilpligtes at anerkende, at det for Vandområdedistrikt Jylland og Fyn beregnede indsatsbehov med målrettet regulering på 3.075,8 tons N/år for anden vandplanperiode 2015-2021, jf. side 98 i bilag 1 til Vandområdeplan 2015-2021 for Vandområdedistrikt Jylland og Fyn, er retsstridigt.

Påstand 3.3, mere subsidær i forhold til påstand 2.3:

Sagsøgte tilpligtes at anerkende, at det for Vandområdedistrikt Sjælland beregnede indsatsbehov med målrettet regulering på 362,0 tons N/år for anden vandplanperiode 2015-2021, jf. side 95 i bilag 1 til Vandområdeplan 2015-2021 for Vandområdedistrikt Sjælland, er retsstridigt.

Påstand 3.4, mere subsidær i forhold til påstand 3.4:

Sagsøgte tilpligtes at anerkende, at det for Internationalt Vandområdedistrikt beregnede indsatsbehov med målrettet regulering på 75,3 tons N/år for anden vandplanperiode 2015-2021, jf. side 92 i bilag 1 til Vandområdeplan 2015-2021 for Internationalt Vandområdedistrikt, er retsstridigt.

INDHOLDSFORTEGNELSE

1.	SAGENS FAKTISKE OMSTÆNDIGHEDER	6
2.	IMPLEMENTERING UNDER ANVENDELSE AF ANDERLEDES DEFINITIONER	8
3.	SAGSØGTES ÆNDREDE DEFINITION	8
4.	DEFINITIONERNES BETYDNING FOR KORREKT GENNEMFØRELSE AF ARTIKEL 5	9
5.	SAGSØGTES IMPLEMENTERING FASTHOLDT TRODS ÆNDRET DEFEFINITION	10
6.	BASISANALYSEN	10
7.	KLASSIFICERING AF VANDOMRÅDER SOM NATURLIGE	13
8.	BORGERINDDRAGELSE	14
9.	VANDLØBSIDENTIFIKATION (KORTLÆGNING) SAMT VANDLØBSKLASSIFIKATION	15
10.	KLASSIFIKATION PÅ BAGGRUND AF VANDLØBETS POTENTIALE	17
11.	MILJØMÅL	19
12.	KVÆLSTOFMÅL / INDSATSBEHOV	20

1. SAGENS FAKTISKE OMSTÆNDIGHEDER

Denne sag handler om sagsøgtes implementering af EU's vandrammedirektiv.

Implementeringen vil medføre væsentlige konsekvenser for landmændene, som sagsøgte ikke har belyst.

Implementeringen vil imidlertid næppe medføre signifikante miljøforbedringer.

Én af konsekvenserne er reduktion i udledningen af N, selvom landbruget i forvejen er reguleret efter nitratdirektivets ligevægtsprincip, det vil sige på en måde, som indikerer, at al dansk landbrugsjord er sårbart, selvom det kun gælder for en beskedent del.

Danmark har i dag under sit landbrugsland et grundvand, som er stort set frit for N. Alligevel ønskes skærper indført.

Yderligere restriktioner fremgår altså til trods for, at dansk landbrug i forvejen er reguleret på det strengeste niveau i EU, og til trods for, at grundvandet under landbrugsjord – modsat under byområder, som er forurenet – i alt væsentligt er uden forurening.

Sagsøger agter at bevise, at dansk landbrug med denne regulering reelt "lastes" andre landes udledninger.

Indledningsvis fremgår det således af vandplanerne, at den tilstand, som ønskes opnået med vandplanerne, er som på **bilag 2** (MiljøGIS: Miljømål for kystvande), selvom den eksisterende tilstand er som på **bilag 3** (MiljøGIS: Aktuel tilstand for kystvande).

Imidlertid stammer N i de danske kystvande fra Østersølandene og fra Nordsøen, jf. **bilag 4** (DHI: Østersøens N-andel i planktonalger) og **bilag 5** (DHI: Nordsøens N-andel i planktonalger).

Kun 5,4 procent stammer fra Danmarks landafstrømning, jf. **bilag 6** (DHI: Her kommer kvælstoffet i de danske farvande fra). Det vil sige, at vandplanerne alene regulerer cirka 1/20 af det samlede N bidrag til kystvandene. Af resten stammer 39,8 % N fra Nordsøen, og 40,2 % fra Østersøen.

Landbruget indtager derfor det standpunkt, at det savner rod i et virkelighedsnært billede at forbedre miljøtilstanden i kystvandene ved hjælp af yderligere reduktioner på danske landmænds N-bidrag.

Sagsøgte **opfordres (1)** til at forholde sig til de her nævnte tal for tilførsel af N, herunder oplyse, hvorvidt de bestrides og i givet fald på hvilke punkter.

Landbrugets synspunkt skal som nævnt ses i det lys, at det i forvejen er underlagt den skrappeste regulering i henhold til nitratdirektivet. Det vil sige gødskning på EU's minimumsniveau, idet al dansk produktionsjord betragtes som sårbart, jf. nitratdirektivets artikel 6.

Før landbrugspakken reguleredes dansk landbrug ganske vist endnu hårdere, men i forbindelse med Landbrugspakken blev det konstateret, at landbrugets tab derved udgør 1,3-1,8 milliarder kr. årligt, og at modellen for beregning af udvaskning var forældet.

Hertil kommer, at kun på steder med righoldige fosformængder, typisk ud for byområder, vil der ske en forringelse af miljøpåvirkningen ved N udledning. Sagsøgte **opfordres (2)** til at oplyse, hvorvidt det bestrides, at der alene er signifikant sammenhæng mellem sigtedybde og N-udledning i vandområder, hvor der tillige er betydelige mængder fosfor.

Desuden bør synspunktet ses i det væsentlige faglige lys, at grundvandet under dansk landbrugsjord – i modsætning til under byområder – ikke er forurenet.

Sagsøger gør gældende, at N-reduktionen med cirka 13.000 tons reelt er besluttet administrativt. Ikke politisk. Ifølge Vandområdeplan 2015-2021 for Vandområdedistrikt Jylland og Fyn, side 77, vil det indebære, at tilstanden i kystvandene opnår god økologisk tilstand.

Til brug for den administrative beslutning er der ikke foretaget konsekvensvurderinger, som gør det muligt at inddrage befolkningen, jf. direktivets artikel 14. På dette grundlag bestrides klassificeringen.

Sagsøgenes hovedanbringende er, at der under implementeringen – uden at der foreligger ond vilje – er sket en række tilsidesættelser af de forpligtelser, som EU-retligt påhviler sagsøgte med henblik på at sikre, at der ikke sker indgreb i landbrugernes rettigheder på et uundersøgt og utilstrækkeligt fagligt grundlag.

Tilsidesættelserne indebærer et fortegnede billede af landbrugets betydning for belastningerne og et urealistisk mål i form af opnåelse af god økologisk tilstand.

Sagsøger gør gældende, at konsekvensen af den danske måde at implementere på er, at landbruget uophørligt vil kunne kritiseres for manglende målopfyldelse, da indsatskravene ikke vil føre til en bedret tilstand. Man vil endvidere kunne afskaffe dansk landbrug uden at opnå en signifikant forbedring i kystvandene som følge af landbrugets beskedne bidrag til det samlede billede.

Sagsøgte er nået frem til, at stort set samtlige danske kystvande skal opnå god økologisk tilstand, selvom dette formentlig er umuligt.

Den røde tråd i sagen er

- At miljø og økonomi er utilstrækkeligt undersøgt til brug for handlingsprogrammet, herunder
 - o At årsagerne til danske kystvandes ringe miljøtilstand ikke indeholder den fornødne sammenhæng med den besluttede indsats
 - o At de opstillede indsatsmål næppe vil munde ud i bedre miljøtilstand
- At omkostningerne for landbruget er utilstrækkeligt belyst (hvis overhovedet)
- At der ikke er tilstrækkelig gennemsigtighed i måling af landbrugets målopfyldelse (hvis overhovedet målopfyldelse måles – og ikke blot beregnes)

2. IMPLEMENTERING UNDER ANVENDELSE AF ANDERLEDES DEFINITIONER

Ifølge EU-Kommissionen er definitionen af "water services" og dermed "water uses" i den danske udgave af direktivet for snæver, fordi den alene henviser til en forpligtelse til at yde tjenesteydelser af generel almindelig interesse (forsyningspligt) modsat andre sprogversioner, der udtrykkeligt henviser til tjenesteydelser i forbindelse med anvendelse af vand. EU-Kommissionen fastslår, at definitionen af "water services" har et omfattende anvendelsesområde for så vidt angår de ydelser, der er omfattet, og at det derfor ikke er foreneligt med direktivet at give det en snæver betydning. På den baggrund mener EU-Kommissionen ikke, at artikel 2, nr. 38) og 39) i den danske udgave af direktivet er gennemført korrekt.¹

EU-Kommissionen finder, at den for snævre definition af "water services" indebærer, at Danmark har tilsidesat sine traktatmæssige forpligtelser i henhold til EF-traktatens artikel 10 (nu EU-traktatens artikel 4 stk. 3) samt EF-traktatens artikel 249 (nu EUF-traktatens artikel 288). Disse traktatbestemmelser er tilsidesat i tilknytning til den EU-stridige gennemførelse af direktivets artikel 2 og artikel 5.²

Sagsøger tiltræder, at definitionen er for snæver, og at det har betydning for sagsøgtes implementering af direktivet.

Baggrunden for Kommissionens kritiske bemærkninger i forhold til den danske implementering er følgende:

I den danske udgave af direktivet artikel 2, nr. 39) defineres "vandanvendelse" (water uses) som:

"39) »Vandanvendelse«: forsyningspligtigheder sammen med en hver anden aktivitet som fastsat i henhold til artikel 5 og bilag II, som har væsentlig indvirkning på vands tilstand"

I definitionen af "vandanvendelse" i artikel 2, nr. 39) indgår definitionen af "forsyningspligt" (water services). "Forsyningspligt" er defineret i artikel 2, nr. 38) og er sålydende:

"38) »Forsyningspligt«: alle ydelser, som for husholdninger, offentlige institutioner eller økonomiske aktiviteter af enhver art stiller følgende til rådighed:

- a) indvinding, opmagasinering, oplagring og behandling af samt forsyning med overfladevand eller grundvand*
- b) anlæg til opsamling og rensning af spildevand"*

Eller sagt med andre ord fremstår den danske definition – med Kommissionens ord – snævrere end der er grundlag for i direktivet.

3. SAGSØGTES ÆNDRERE DEFINITION

Sagsøgte må forstås sådan, at sagsøgte har taget EU-Kommissionens bemærkninger ind, og dermed bekræftet sagsøgers anbringende.

¹ Kommissionens åbningsskrivelse af 13. november 2007, side 9, **Bilag 7**.

² Kommissionens åbningsskrivelse af 13. november 2007, side 11, **Bilag 7**.

Således har sagsøgte i lov om vandplanlægning § 2, nr. 38) og 39) erstattet "forsyningspligt" med "tjenesteydelser vedrørende vand" og nu er sålydende:

"38) Tjenesteydelser vedrørende vand: Alle ydelser, som for husholdninger, offentlige institutioner eller økonomiske aktiviteter af enhver art stiller følgende til rådighed:

- a) indvinding, opmagasinering, oplagring og behandling af samt forsyning med overfladevand eller grundvand*
- b) anlæg til opsamling og rensning af spildevand med efterfølgende udledning til overfladevand.*

39) »Vandanvendelse«: Tjenesteydelser vedrørende vand sammen med enhver anden aktivitet som fastsat i henhold til kapitel 3, som har væsentlig indvirkning på vand tilstand" (min understregning)

Selvom sagsøgte således har bekræftet sagsøgers indvending, indebærer det ikke, at sagsøgte effektivt har efterkommet indholdet – hverken med sin formelle ændring eller med sin implementering rent indholdsmæssigt.

Den nye og bredere definition har således ikke slået rod i implementeringen i form af belysning af landbrugets forhold.

4. DEFINITIONERNES BETYDNING FOR KORREKT GENNEMFØRELSE AF ARTIKEL 5

Ifølge artikel 5 skal der foretages en økonomisk analyse af vandanvendelsen. Analysen forudsætter en korrekt forståelse af begrebet "vandanvendelse" (water uses), jf. artikel 2 nr. 39), hvoraf fremgår:

"Dette begreb gælder ... for den økonomiske analyse, der foretages i henhold til artikel 5 ..."

I og med, at artikel 2 nr. 39), som definerer "vandanvendelse", hviler på definitionen af "forsyningspligt" (water services) i artikel 2, nr. 38), er en korrekt fortolkning af begge begreber en forudsætning for en korrekt forståelse af artikel 5. Dette er også bekræftet af EU-Kommissionen, som anfører:

"... en korrekt forståelse af artikel 5 forudsætter en korrekt fortolkning af vandanvendelse og forsyningspligt i artikel 2 i direktivet."³

Resultatet er, at sagsøgtes definition af vandanvendelse, og dermed den økonomiske analyse af vandanvendelsen, er blevet for snævert anvendt af de danske myndigheder, der, som nævnt, alene har ladet den økonomiske basisanalyse af vandanvendelsen indskrænke sig til at angå almene spørgsmål. På den baggrund mener EU-Kommissionen heller ikke, at artikel 5 er korrekt gennemført.

³ Kommissionens åbningsskrivelse af 13. november 2007, side 5, **Bilag 7**.

Således indeholder den danske basisanalyse, jf. nedenfor, ingen analyse af landbrugets anvendelse af vand, herunder brug af dræning og behovet for bortskaffelse af overfladevand, naturlig udledning og landbrugets udledning af N.

5. SAGSØGTES IMPLEMENTERING FASTHOLDT TRODS ÆNDRET DEFEFINITION

Som anført ovenfor under punktet "Sagsøgtes ændrede definition" har sagsøgte valgt at ændre den danske definition af "water services" fra "forsyningspligtigdelse" til "tjenesteydelser vedrørende vand", jf. lov om vandplanlægning 26/12/2013.

Imidlertid angår denne tilpasning af ordlyden mere retsaktens form end dens indhold.

Således indeholder den danske basisanalyse fortsat ikke en gennemgang af landbrugets anvendelse af vand, herunder behovet for vandafledning.

Klassificeringen af overfladevandområder er endvidere sket uden opgørelse af omkostninger for landbruget, jf. eksempelvis:

*"Aflledning af vand fra marker til vandløb i form af dræn har en betydelig økonomisk gevinst for landbrugserhvervet. I dag er ca. 50 % af arealet drænet, og uden en effektiv aflledning ville en del af dette landbrugsareal ikke kunne dyrkes så effektivt, som det er tilfældet i dag. Endvidere ville reduceret aflledning af vand nær beboelser betyde, at flere lavtliggende beboelser ville blive udsat for oversvømmelser i højere grad, end det er tilfældet i dag. I lyset af fremtidige klimaændringer forventes behovet af vandafledning at være stigende. Ifølge Naturstyrelsen bruger kommuner tilsammen ca. 250 mio. kr. årligt på vandløbsvedligeholdelse for at sikre aflledningen. **En nærmere analyse af de økonomiske gevinster ved denne aflledning er ikke gennemført her.**" (side 42 i Økonomisk analyse af vand anvendelsen – del af basisanalyse for Vandplan 2015) (min fremhævning)*

6. BASISANALYSEN

Ifølge vandrammedirektivets artikel 5 påhviler det sagsøgte at udarbejde en basisanalyse, som består af 3 led:

1. En analyse af vandområdedistriktets karakteristika
2. En vurdering af menneskelige aktiviteterets indvirkning på overfladevandets og grundvandets tilstand
3. En økonomisk analyse af vand anvendelsen

Sagsøger kan ikke konstatere, at denne er foretaget i tilstrækkeligt omfang. Således er landbrugets forhold i alt væsentligt ikke belyst.

Tilsvarende gælder de reelle belastninger på danske vandområder, hvor sagsøgte har undladt at indrapportere disse til WISE.

Således anfører Kommissionen i rapporten, side 10, vedrørende Danmarks implementering af vandrammedirektivet fra november 2012, (**Bilag 8**):

*"Danmark har ikke rapporteret belastninger og påvirkninger til WISE."*⁴

Især for så vidt angår spørgsmålet om presfaktorer / "impacts" – skulle myndighederne have set på egentlige forureningskilder til kystvande.

Det vil sige, at man – populært udtrykt - skulle have stillet en slags "diagnose" med henblik på at vise det reelle pres på danske vandområders tilstand.

Sagsøgte **opfordres (3)** til at oplyse og fremlægge eventuel undersøgelse og analyse, jf. artikel 5 af Nordsøens og Østersøens impacts / signifikante påvirkning af danske kystvande.

Sagsøger gør gældende, at såfremt det var sket, ville man være nået frem til, at det er Østersøens og Skagerraks indhold af N, som udgør et pres på danske kystvande.

I stedet anfører sagsøgte uden videre i høringsudkast til Vandområdeplaner 2015-2021 (s. 65-66), at det er landbruget, som er skyld i preset på kystvandene:

"...Den altovervejende kilde til kvælstoftransporten kommer fra de dyrkede arealer" (s. 65-66).

Underforstået fra danske dyrkede arealer.

Det vil sige, at sagsøgtes basisanalyse ikke lever op til det krav, som bør stilles til en sådan, om at levere dækkende og klar information om reelle presfaktorer.

I stedet er det blot *uden videre* lagt til grund, at den altovervejende kilde til kvælstoftransporten kommer fra landbruget.

Sagsøger gør gældende, at sagsøgte burde have inddraget det dækkende billede af dansk grundvands indhold af N. Det gælder særligt fordi sagsøgte har indført væsentlige skærpelser, som vil ramme landbrugserhvervet hårdt med hensyn til N.

Det generelle fravær af udfordringer med indholdet af N i dansk grundvand burde være fremgået af basisanalysen.

Således udgør andelen af dansk grundvand med en højere koncentration end drikkevandsgrænsen på 50 mg / l væsentligt under 0,9 %.

⁴ Som følge af denne mangel på data, viser data baseret på WISE, at alle vandområder er uden belastninger, og disse tabeller er derfor udeladt i bilaget for denne medlemsstat.

Sagsøger henviser til GRUMO 2013 med figur 5, side 5 (**bilag 9**) og medfølgende tekst, jf. nedenfor. Som det ses heraf, er der ingen nitrat i dansk overvåget grundvand under 60 meters dybde. Kun i jordoverfladen eller tæt på, ses der udsving (den røde farve).

Som det fremgår af figuren har kun 2-4 procent af dansk grundvand et indhold af N, som overstiger drikkevandsgrænsen.

Tallet er endvidere væsentligt mindre, hvis man alene medtæller grundvand, det vil sige vand, hvorfra ophentes drikkevand (og ikke jordoverfladen på 0-10 meters dybde). Ifølge nitratdirektivets definition vil dette normalt ikke skulle medregnes, da det ikke er den mættede zone.

Hertil kommer, at nedenstående målinger end ikke er repræsentative, da det grundvand, som overvåges løbende indsnævres til at angå de steder, hvor der overvåges. Dette skal endvidere sammenholdes med de oplysninger, som sagsøgte i 2009 indrapporterede til EU-Kommissionen om indholdet af dansk grundvand, jf. Nitratdirektivets artikel 10. Det fremgår heraf, at 33 % af grundvandet har mellem 5 og 50 mg / l, at 17 % overstiger 50 mg / l og at hele 50 % af dansk grundvand indeholder over 5 mg per liter.

Som det anføres:

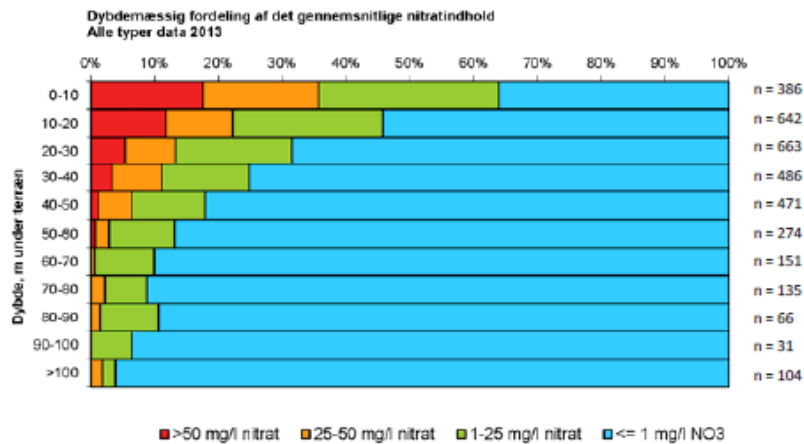
”There is thus a large amount, 33 % of the groundwater which is affected by nitrate and at the moment holds contents below the MAC” [drikkevandsgrænsen, red.] (**bilag 10**)

Uden at der foreligger ond vilje hos de danske myndigheder, har indberetning til Kommissionen, som det er fremgået af dagspressen, fremkaldt et fortegnede billede hos EU-Kommissionen af den korrekte tilstand i Danmark. Dette billede har medvirket til at skabe indtrykket af, at de yderligere, væsentlige N-reduktioner, som fremgår af vandplanerne, er nødvendige og berettigede med henblik på at sikre kystvandene som recipienter af det overfladevand, som ikke fordampes eller siver ned i grundvandet. Dette bestrides.

Sagsøgte burde, som led i basisanalysen, have skabt det fuldstændige billede til gavn for borgerne og beslutningstagerne – og for EU-Kommissionen, hvis opgave det er at kontrollere, at indgrebene ikke går for vidt.

Sagsøgte **opfordres (4)** til at oplyse, om det bestrides, at det ikke er korrekt, at 33 % af grundvandet indeholder mellem 5 og 50 mg per liter.

”Fordelingen af nitrat i grundvandet med hensyn til dybde under terræn fremgår af figur 5, side 5 i bilag 9, hvor data fra alle fire data kilder (GRUMO, LOOP, aktive vandværksboringer og andre boringer) er medtaget.

Figur 5 Den procentvise fordeling af nitrat i indtag i 10 meters dybdeintervaller i de fire datasæt. Fra GRUMO 2013 figur 19. Tal til højre i figuren, viser antal analyser i intervallerne.

7. KLASSIFICERING AF VANDOMRÅDER SOM NATURLIGE

Vandområder, som ikke klassificeres som væsentligt modificerede eller kunstige, skal opnå god økologisk tilstand, jf. vandrammedirektivets artikel 4.

Landbrugsmæssig aktivitet har i alt væsentligt ikke ført til klassificering som kunstige, hverken for vandløb eller kystvande.

For så vidt angår kystvandene er dette mål ikke realistisk, eftersom kun ca. 5 % af N-udledningen kommer fra Danmark. (bilag 6)

Endvidere er klassificeringen retsstridig, fordi det aldrig er undersøgt, om indsatsen vil være uforholdsmæssigt omkostningskrævende, hvilket forudsætter en økonomisk vurdering, hvilken ej heller er foretaget.

"The analysis of whether costs are disproportionate or not will need to be initiated relatively early in the process, around 2006, in order to ensure that the public can be consulted on such a key element of the economic assessment (by 2008) and that work can be coordinated with other expertise, as this process will require a combination of technical and economic expertise" (Guidance Document 1, s. 189). (bilag 11)

I Danmark har man imidlertid undladt at analysere, hvorvidt uforholdsmæssige omkostninger kunne retfærdiggøre et lavere miljømål.

En sådan analyse ville nemlig forudsætte en omfattende økonomisk analyse samt en konsekvensvurdering, herunder med inddragelse af blandt andre landbruget. Årsagen er, at arbejdet hermed skønnes uforholdsmæssigt af sagsøgte. F.eks. anfører sagsøgte:

*"Aflledning af vand fra marker til vandløb i form af dræn har en betydelig økonomisk gevinst for landbrugserhvervet. I dag er ca. 50 % af arealet drænet, og uden en effektiv aflledning ville en del af dette landbrugsareal ikke kunne dyrkes så effektivt, som det er tilfældet i dag. Endvidere ville reduceret aflledning af vand nær beboelser betyde, at flere lavtliggende beboelser ville blive udsat for oversvømmelser i højere grad, end det er tilfældet i dag. I lyset af fremtidige klimaændringer forventes behovet af vandaflledning at være stigende. Ifølge Naturstyrelsen bruger kommuner tilsammen ca. 250 mio. kr. årligt på vandløbsvedligeholdelse for at sikre aflledningen. **En nærmere analyse af de økonomiske gevinster ved denne aflledning er ikke gennemført her.**" (side 42 i Økonomisk analyse af vand anvendelsen – del af basisanalyse for Vandplan 2015) (min fremhævning)*

Det citerede dokumenterer, at konsekvensvurderinger for landbruget ikke er ført ud i livet.

Der skulle imidlertid have været foretaget en konsekvensvurdering i forhold til landbruget, hvilken ville have vist, at indsatserne i forbindelse med vandplanerne har uforholdsmæssige omkostninger for landbruget.

Der skulle med andre ord have været gennemført en økonomisk analyse med inddragelse af "key stakeholders", det vil sige landbruget. Således anfører Kommissionen i sin vejledning til medlemsstaterne:

*"Assessing trends in economic sectors, Identifying possible measures and assess their costs, Providing input into the assessment of **disproportionate costs**" (Guidance Document 1, s. 37). (bilag 11)*

Denne vurdering skulle endvidere have været foretaget politisk.

I Guidance Document no. 20, side 13, anføres:

"Disproportionality", as referred to in Article 4.4 and 4.5., is a political judgement informed by economic information..." (s. 13). (bilag 12)

Det ses imidlertid ikke, at politikerne er blevet inddraget, med undtagelse af i forbindelse med Landbrugspakken, som udskyder en del af indsatsen til efter 2021, men som fortsat ikke indebærer en vurdering af uforholdsmæssige omkostninger med henblik på fastsættelse af et lavere miljømål.

Reelt og formelt har beslutningen om indsatskravene derfor ikke været igennem Folketinget.

8. BORGERINDDRAGELSE

I artikel 14 er anført om borgerinddragelsen:

"Offentlig oplysning og høring

1. Medlemsstaterne tilskynder til, at alle interesserede parter inddrages aktivt i gennemførelsen af dette direktiv, navnlig i udarbejdelse, revision og ajourføring af vandområdeplanerne. Medlemsstaterne sørger for for hvert vandområdedistrikt at offentliggøre og gøre det muligt for offentligheden, herunder brugere, at fremsætte bemærkninger til:

..
b) en foreløbig oversigt over de væsentlige vandforvaltningsmæssige problemstillinger, der har vist sig at berøre vandløbsoplandet, mindst to år inden begyndelsen af den periode, planen vedrører.”

Imidlertid er befolkningen – herunder landmændene – ikke blevet inddraget, allerede fordi der ikke er foretaget en økonomisk analyse af landbrugets anvendelse af vand, respektive af konsekvenserne for landbruget ved initiativerne i handlingsprogrammet.

Det gælder derfor både borgere og beslutningstagere, at de reelt ikke er blevet involveret i analyser og konsekvensvurderinger af landbrugets mest vitale forhold til brug for udarbejdelse af vandområdeplanernes handlingsprogram. Det bestrides på dette grundlag, at kravet om borgerinddragelse er opfyldt.

9. VANDLØBSIDENTIFIKATION (KORTLÆGNING) SAMT VANDLØBSKLASSIFIKATION.⁵

Udpegning, kortlægning af vandløb:

Sagsøgte har, som det vil fremgår nedenfor, i væsentligt omfang (for godt 50 % vedkommende) udpeget vandløb med henblik på klassifikation, som ikke er omfattet af direktivets definitioner.

Det gøres gældende, at resultatet er, at cirka 13.000 vandløb er blevet udpeget i strid med direktivet.

De fejlagtigt udpegede vandløb er efterfølgende, jf. nedenfor, endvidere klassificeret som naturlige.

Miljømålet for de fejlagtigt udpegede og derpå fejlagtigt (som naturlige) klassificerede vandløb er herefter at opnå god økologisk tilstand, selvom disse vandløb ikke bør være en del af Danmarks officielle implementering af direktivet.

Udpegning af vandløb skal ske i henhold til vandrammedirektivet (bilag II, punkt 1.1), hvorefter medlemsstaterne skal identify, angive vandløbenes beliggenhed og grænser. Kommissionen har, for at bistå medlemsstaternes administration, udgivet en vejledning⁶.

Det er ikke alle vandløb, som skal kortlægges. Alene de vandløb, som er omfattet af direktivets definition (artikel 2, nr. 10). Ifølge direktivet udgør et overfladevandområde en afgrænset og betydelig mængde overfladevand (discrete and significant), såsom et mindre eller større vandløb (stream or lake).

⁵ Dette forhold er udførligt beskrevet i **bilag 13**, hvortil henvises.

⁶ Guidance Document No. 2, Identification of Water Bodies (2003).

Mindstevandløb defineres som afstrømningsområde (lille) på mellem 10 og 100 km² (bilag II, punkt 1.2.1).

Overfladevandområder, som skal identificeres (kortlægges), udgør således afgrænsede og betydende vandområder (discrete and significant) som afvander et område større end 10 km².

I EU's vejledning⁷ er det understreget, at vandløb skal udpeges på baggrund af deres "discrete and significant element" [...]. Each water body should be identified on the basis of its "discreteness and significance" in the context of the Directive's purposes, objectives and provisions". Endvidere karakteriserer EU danske vandløbstyper omfattet af vandplanerne således:

Type R-C1 karakteriseres som et "Lille" vandløb med oplandsareal "10 - 100 km²" og med "bredde 3 - 8 meter (bredfyldt)".

Type R-C4 karakteriseres som et "Mellemstort" vandløb med oplandsareal (citat) "100 - 1000 km²" og med "bredde 8 - 10 meter (bredfyldt)".

Type R-C6 karakteriseres som et "Lille" vandløb med oplandsareal "10 - 300 km²" og med "bredde 3 - 10 meter (bredfyldt)".⁸

Vandløb med oplandsareal 10 – 100 km² eller 10 – 300 km², og vandløbsbredde 3 – 8 meter eller 3 – 10 meter, betegnes altså af Kommissionen som små vandløb.

Det mindste vandområde, som skal medtages, udgøres i henhold til vejledningen af vandområder der afvander minimum 10 km² "The smallest size range for a System A river type is 10 – 100 km² catchment area".⁹

Sagsøger har foretaget en minutiøs gennemgang af det her omhandlede, **bilag 13**, hvortil henvises.

Det fremgår af **bilag 13**, at en lang række vandløb er angivet et omfang, som er cirka dobbelt så stort som en korrekt anvendelse af direktivets kriterier fører til. Dermed har sagsøgte foretaget en direktivstridig angivelse af vandløb.

I **bilag 13** (figur 1) er med en firkant indtegnet 10 km² som eksempler. Det fremgår heraf klart, at hvert vandløb ikke afvander et område på 10 km².

Af **bilag 13**, side 7, med note 15 og 16, fremgår udpegningsintensiteten i Nordtyskland. Som det fremgår heraf, er udpegningsintensiteten langt højere i Danmark. Det fremgår af de tyske vandplaner, at disse alene omfatter vandløb der afvander et område på mere end 10 km².

⁷ Guidance Document No. 2, Identification of Water bodies (2003) side 5. (**bilag 14**)

⁸ European Commission: "Kommissionens beslutning af 30. oktober 2008 om fastsættelse i overensstemmelse med Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2000/60/EF af værdierne for klassifikationerne i medlemsstaternes overvågningssystemer som resultat af interkalibreringen". (**bilag 15**)

⁹ Guidance Document No. 2, "Identification of Water Bodies" (2003), side 12) (**bilag 14**)

Konsekvensen er, at 10.-12.000 km flere vandløb er blevet angivet (kortlagt) med henblik på klassifikation end hvad der i henhold til direktivet skulle have fundet sted. Tusindvis af gravede grøfter og små vandløb på under 3 m i bredden, og som afvander et område på mindre end 10 kvm² er blevet kortlagt uanset, at der ikke er belæg herfor. Konsekvensen er, at vandløbsindsatsen bliver langt mere omfattende, og dermed får langt større konsekvenser for landbruget, end såfremt der var blevet foretaget foranstaltninger i henhold til Vandrammedirektivet som led i en korrekt implementering. Eksempelvis fremgår det af Bæredygtigt Landbrugs notat af 25. april med underliggende GIS-kort repræsentativt udvalgte eksempler fra samtlige vandplanområder, at flere hundrede grøfter, som er kunstige, alligevel er blevet identificeret (kortlagt) samt efterfølgende klassificeret som naturlige.

Klassificeringen af vandløb beror på de EU-retligt definerede begreber: "naturligt", "kunstigt" eller "stærkt modificeret vandområde". Den betydning, der er anvendt i vandplanerne strider mod EU-retten og hindrer samtidig den proportionalitetsvurdering, der er forudsat i Vandrammedirektivets artikel 4, stk. 3, smh. artikel 2, nr. 8 og 9 med direktivets bilag II.

Dette medfører i sig selv – jf. herved særligt ovenstående pkt. 4 - 5 samt følgende pkt. 11- 15 – at der inddrages vandløb i langt større omfang end forudsat efter direktivet. Det bemærkes i den forbindelse, at der ikke i Miljømålsloven eller dens forarbejder er støtte til, at den danske gennemførelse af vandrammedirektivet skal gå videre end vandrammedirektivet forudsætter.

Det forhold, at identifikationen (kortlægningen) ikke har direktivets regler stringent understøtter, at der er grundlag for at bestride gyldigheden af den efterfølgende klassifikation samt de efterfølgende indsatskrav.

10. KLASSEFIKATION PÅ BAGGRUND AF VANDLØBETS POTENTIALE.

Ovenstående bekræftes af "Basisanalyse del 1, karakterisering af vandforekomster og opgørelse af påvirkninger."¹⁰ Det fremgår af Miljøstyrelsens basisanalyse fra 2004, at vandløb, der tidligere er blevet reguleret i forbindelse med gennemførelse af et afvandingsprojekt, og som i dag fremstår som udrettet uden de tidligere slyngninger, normalt vil være at betragte som modificeret. Sådanne vandløb vil imidlertid kunne opnå god økologisk tilstand gennem ændret vedligeholdelsespraksis og/eller mindre restaureringstiltag, hvilket derfor ikke gør dem potentielle som stærkt modificerede. Med andre ord er vandløb, som anvendes til landbrugsmæssig dræning, og som tillige fremstår snorlige uden tidligere slyngninger, ikke "potentielle" til at blive betragtet som væsentligt modificerede:

"Med hensyn til f.eks. vandløb, der tidligere er blevet reguleret i forbindelse med gennemførelse af et afvandingsprojekt og i dag fortsat fremstår som udrettet uden de tidligere slyngninger vil normalt være at betragte som "almindeligt" modificerede. Disse vandløb vil, hvis de ikke allerede er i god økologisk tilstand, ofte kunne opnå denne tilstand gennem ændret vedligeholdelsespraksis og/eller mindre restaureringstiltag, hvilket derfor ikke gør dem potentielle som stærkt modificerede." (fremhævet her)

¹⁰ Vejledning fra Miljøstyrelsen nr. 2004, side 28.

Med andre ord klassificeres på baggrund af hvilken status, som vandløbet potentielt vil kunne opnå (ikke ud fra dets karakteristika). Den danske klassifikation er i strid med direktivet samt i strid med de øvrige landes fortolkning af direktivet.

Vandløb, som af hensyn til landbrugets dræningsformål er rettet ud, og som derfor ikke længere fremstår med de oprindelige slyngninger, betragter Naturstyrelsen således ikke som væsentligt modificerede.

Efter sagsøgers opfattelse strider dette udtrykkeligt mod EU-Kommissionens vejledning **bilag 12**¹¹. Det fremgår heraf udtrykkeligt (figuren), at en strækning, som er en del af et vandløb, og som er modificeret til brug for landbrugsmæssig dræning, er at betragte som væsentligt modificeret, og derfor undtaget fra kravet om at opnå god økologisk tilstand.

På denne baggrund gøres gældende, at landbrugsmæssig dræning ikke er indgået i klassifikationen af, hvorvidt vandløbene er naturlige, væsentligt modificerede eller kunstige.

Sagsøger gør gældende, at mange vandløb, som er helt lige, f.eks. gravede grøfter, og som således burde være klassificeret som kunstige, idet de er menneskeskabte, ikke er korrekt klassificeret som naturlige.

---oo0oo---

Dette understreges i Miljøministeriets arbejdsrapport fra 2011¹². Konsekvensvurderingen af indsatsen er ifølge dette, først er mulig at foretage, når beslutningerne skal føres ud i livet:

”Det er først i forbindelse med de konkrete konsekvensvurderinger, at det vil være muligt at vurdere de faktiske konsekvenser og om der er konkret grundlag for at gennemføre indsatsen.”

Ifølge Miljøministeriet skal konsekvenserne heraf først vurderes, når indsatsen er besluttet, og de konkrete tiltag skal føres ud i livet.

Konkret betyder dette, at det først er når indsatskravene skal udmøntes af kommunernes tekniske forvaltninger, at der vil blive foretaget en konsekvensvurdering.

Det gøres gældende, at denne fremgangsmåde strider mod direktivet.

Ifølge myndighederne¹³ er det en politisk beslutning, om indsatsen skal gennemføres:

¹¹ Guidance Document No. 2, identification of Water Bodies”, (2003), side 8, punkt 3.2.5, figure 5.

¹²”Karakteriseringen af vandløb og indsatsprogrammet på vandløbsområdet. Arbejdsrapport fra Miljøministeriets arbejdsgruppe om vandløb. December 2011. Side 15”

¹³ ”Bilag 12 Retningslinier for definition og udpegning af stærkt modificerede vandområder, Miljøministeriet, By- og Landsskabsstyrelsen version 5.0., marts 2008”, side 9.

”Vurdering af, om et tiltag er ”uforholdsmæssigt dyrt” [er] i sidste ende en politisk beslutning.”

Som det fremgår heraf, har konsekvenserne ikke har været lagt frem, således som de skulle, jf. direktivets artikel 5, i overensstemmelse med principperne i direktivets bilag II og bilag III. Dermed er vurderingen i henhold til artikel 4, stk. 3, litra b, ikke foretaget på fuldt oplyst grundlag, idet konsekvenserne og vurderingerne heraf først agtes foretaget af kommunerne, når beslutningerne er truffet og skal føres ud i livet. Med andre ord har Naturstyrelsen og Miljøstyrelsen vendt processen på hovedet og ventet med at foretage konsekvensvurderingerne til sidst i stedet for – som foreskrevet af direktivet – at foretage dem først.

Hertil kommer, at de fastsatte miljømål forventes overholdt i gældende praksis og vejledning for grødeskæring. Der opstår herved et modsætningsforhold mellem den vandløbsinteresse, som burde være klassificeret som væsentligt modificeret eller kunstig, men som i stedet er klassificeret som naturlig.

Det forhold, at der ved grødeskæring lægges til grund, at miljømålet skal overholdes, understreger vigtigheden af, at klassificeringen alene sker indenfor rammerne af direktivet – og således hverken medtager vandløb i for stort omfang eller klassificerer forkert, f.eks. fordi det forbigås, at der er tale om et vandløb, som benyttes til afvanding af landbrugsjord.

11. MILJØMÅL

Sagsøgte har valgt at opstille miljømålet god økologisk tilstand for stort set samtlige danske kystvande, jf. bilag 1-4 til bekendtgørelse nr. 795 af 24/06/2016 om miljømål for overfladevandområder og grundvandsforekomster.

Sagsøgte bestrider de forudsætninger under hvilke sagsøgte har opstillet miljømålet og anvendelsen af måleværktøjer, som ikke er fagligt retningsgivende. Således anfører sagsøger i **bilag 16**:

”Den af SVANA anvendte model for fastlæggelse af vandplanområdernes N-målbekæmpelse, den såkaldte klorofyl a-model er ikke anvendelig som indikator for den økologiske tilstand.

For det første er der ikke den nødvendige faglige sammenhæng mellem N-udledning og sigtedybde.

For det andet er det fagligt utilstrækkeligt at fokusere alene på den ene presfaktor, kvælstof

For det tredje var kvælstofudledningen i 1900 større end angivet af DCE. Dermed bliver referencetilstanden for kvælstof sat for lavt.”(bilag 16)

Sagsøger henviser til figur 9.3 i NOVANA 2014, hvoraf fremgår, at indholdet af klorofyl a i kystvande er faldet i perioden fra 1989 til 2014.

I samme tidsrum er udviklingen i sigtedybden stort set uændret.

På dette grundlag gør sagsøger gældende, at der ikke er en nødvendig automatisk sammenhæng mellem sigtedybde og indholdet af klorofyl a.

Sagsøgte **opfordres (5)** til at oplyse, om det her anførte bestrides og i givet fald på hvilke punkter.

Sagsøger gør gældende, at årsagen til den (eventuelt manglende automatiske) sammenhæng er, at sagsøgte alene fortrinsvis fokuserer på N-udledningen – ikke på fosfor og N sammen.

Således fremgår af side 2 i **bilag 17** med henvisning til Professor Bange m.fl., at det ikke er tilstrækkeligt at fokusere på N som indikator for miljømæssig tilstand.

Sagsøger gør gældende, at den ensidige fokusering på N fjerner fokus fra, at N er den begrænsende faktor, og dermed udslagsgivende ved merudledning alene i de tilfælde, hvor der tillige foreligger betydelige fosfor forekomster.

12. KVÆLSTOFMÅL / INDSATSBEHOV

Sagsøgte har opstillet som indsatsmål, at der skal ske reduktion i N-udledningen med godt 13.000 tons med henblik på at opnå miljømålet god økologisk tilstand i danske kystvande, jf. bilag 1 til Vandområdeplan 2015-2021 (f.eks. side 98 i bilag 1 til Vandområdeplan 2015-2021 for Vandområdedistrikt Jylland og Fyn).

Sagsøger bestrider, at dette indsatsmål er korrekt beregnet.

"Kvælstofmålene i den aktuelle vandplan er fastlagt på et urealistisk lavt niveau, som formentlig ikke vil kunne opnås. Målfastsættelsen er desuden fejlbehæftet og fastsat med så stor usikkerhed, at metoden ikke bør anvendes. Det fremgår af et notat fra DTU som allerede i 2015 påpeger denne problemstilling. Omtalen i deres rapport af 17. juni 2015 kan sammenfattes til "ikke bestået"."

Som det fremgår, støtter sagsøger sig til DTU-rapporten 2015.

Det er for sagsøger uforståeligt, at den faglige kritik, som rejses i DTU-rapporten ikke har slået klart rod i de endelige vandplaner.

I sit bilag 17 har sagsøger udvalgt en række citater fra rapporten.

Sagsøgte **opfordres (6)** til at forholde sig til rapportens indhold, særligt de citater fra rapporten, som fremgår af sagsøgers bilag og tilkendegive, hvorvidt sagsøgte er enig, eller hvorvidt indholdet bestrides og i givet fald på hvilket grundlag. Specifikt **opfordres (7)** sagsøgte til at forholde sig udtømmende til følgende uddrag fra rapportens side 6, som omtaler sagsøgtes opgørelse af målbelastninger:

"Dette medfører, at alle værdier i de to sidste kolonner bør ganges med $12,71/2 = 6,35$. så de enkelte 95 % usikkerhedsniveauer spænder fra 36 % til 177 % !"

På det foreliggende gør sagsøger gældende:

- At en reduktion på 13.000 tons N vil ikke vil afstedkomme god økologisk tilstand, da fokus ensidigt på N ikke er dækkende.
- At det ikke er realistisk at nå en reduktion på 13.000, da konsekvenserne heraf, f.eks. reduktion af kvælstofnormer med 3.500 tons (såkaldt målrettet regulering), er uoverskuelige.
- At de redskaber, som måler opnåelse af god økologisk tilstand (klorofyl a) ikke er egnede til formålet.

---oOo---

PROCESUELT:

De ved stævningen nedlagte påstande anlægges ved sagsøgers formands hjemting i henhold til retsplejelovens § 240, stk. 2. Sagerne er kumuleret i henhold til retsplejelovens § 250, idet påstandene – selv om de retter sig mod forskellige vandområdeplaner – støtter sig på samme anbringender vedrørende vandområdeplanernes tilblivelse og indhold. Således er vandområdeplanerne kommet til eksistens på samme måde og har i vidt omfang samme indhold.

PROCESSUELLE MEDDELELSER:

Processuelle meddelelser vedrørende sagsøger kan fremsendes til advokat H. Sønderby Christensen. Processuelle meddelelser for så vidt angår sagsøgte kan fremsendes til advokat Britta Moll Bown, Kammeradvokaten, Vester Farimagsgade 23, 1606 København V.

DOKUMENTER DER BEGÆRES FREMLAGT:

Jf. særskilt bilagsoversigt.

MOMSREGISTRERING:

Sagsøger er momsregistreret.

BEVISFØRELSE:

Sagsøger vil påberåbe sig de bilag, der måtte blive fremlagt i sagen.

Eventuel vidneførsel afhænger af sagsøgtes anbringender.

HOVEDFORHANDLING:

Hovedforhandlingens varighed forventes at kunne fastslås, når svarskrift er modtaget.

Da sagen stiller krav om stillingtagen til EU-ret anmodes om 3 dommerbehandling, jf. Retsplejelovens § 12, stk. 3.

Sagsøger er momsregistreret.

Randers, den 23. december 2016

Hans Sønderby Christensen
Advokat (H), Partner